

המבצעים את המערכת
על ידי 20, גרמניה.
הדפוס מן רדאקציה מן המערכת
Częstochowa, Aleja 6, telefon 201

פֿרײַטאָג פֿ' שמוות כ"ב אב תרפ"ט

יוד'ישן שטאטער

פרייטאג דעם 4 9 אוועגן
אבעראשענעך נעמט א גרויסע קא-
קורס-פארשטעלונג פון די צוויי בעליבטע
קאמיקער ה' הערשקאוויטש און
ה' ווינער, ס'וועט נעשפילט די יעהר
פרעהליכע אפערעטע אין 4 אקטען
ישן יעדער יענעמער

יורי'ש טטאטער;
דרוקקע: ש. הערשקאוויטש.
זאל "ווארטא"
בילדען צו בעקומען אין דרוקער'ס פון ח'
בעשאטן פון 6 אין קאסע

געווידמעט דער 40 יעהריגער ארטיסטישער מעצינקייט פון וועלט-בעריהטען יודישען אפערע-זינגער, ארטיסט פון דער נעו, קמ-וערליכער פעסענבורגער אפערע, מיטמער פון יודישען מאלקס-זינגער

עס נקחט אויך אנשטל דער בעקאטער קונסט-
לער, דירעקטאר פון דער האר'לטהער אקאדע-
מין פראגראם; די שטענעט שפערצן, טריצן, ראטנשטען, יודישע שולס-לועדער,
ביילעטען צו בקומען אין דער דרוקטור פון ה' בשמשאן אלעז 6.

Potokol

ST. MICHAŁOWA SYNOWIE
"D. D. POTOKA SYNOWIE"
BEDZIN - KALOBAZ

שפייוזט - פֿעטס

דאס ברעסטע, פֿרעגלען און באקען איז

"פֿאטאקאל"

פֿראנצעז - פֿוטער

"פֿאטאקאל"

דאס בעסטע שפייוזט - אייר

"פֿאטאקאל"

POTOKANA
MASŁO ROSLINNE

EXTRA DROBNO ZŁ. CEMENTOWA
W. PRACOWNIA MODERNIZACJI

אלץ אונזער דער שוועגער השגחה

פון דעם בערגלעך רעבינאט.

פֿערטעקער אויף מענטשאפט און בענעדיקט

14

סמולעווער

14

צו דער פערלעבונג פון אונזער ליבסטע פאטער חיה טישטשטין
 מיט א' משה טישטשטין אונזערע הארציגסטע ריבות. וועלען זיי געלייגן
 דאס אמת'ס גליק.

עלטערן און נעשטויסטער.

א הארציגען דאנק
 ואגען מיר דער דירעקטאָר פון ייִדישען טעאָטער און בעזונ-
 דער דירעקטאָר פאר דער פֿאַרשטעלונג וואָס זי האָט פאַר אונז אויפ-
 געפיהרט מיטוואָך דעם 2 יאנואַר, איבערהויפּט פאַר דעם הערליכען
 קאָנצערט, וואָס האָט די אנוועזנדע פֿערשאַפט א נחת רוח.
 די פּערזאָנלעכע פון מאנאָוין-שניידער
 ביים הענדלערקער פֿערבאנד
 מאַריווער: מירעקקי
 מונקווענער: א. חיינער

נ"י ע און אלטע
 פון די בעסטע אויסארבייטונג
 צו מעסינג פרייזען
 און צו גוטע בעדינגונגען
 צו בעקומען אין דער קאנטיקעריקער פירמע
 שרמה לערנער
 ווארשאווער 64-B

מער דאס שטנסטע מעבער
אזו בעסטע
קען מען בעקומען אין דער רעקאמירטער פירמע 16
י. איזראעלאוויטש, ספארטק 26
וואס איז אנערקענט געווארען פון אלע וועלכע האבען בעציהרט ווערען
עס-צייטערן, שראף - צייטערן מיטן מעבעל וואס ווערט אויסגע-
ארבעיט אין מיין ווערקשטעל
דאס היכטיגסטע איז: מעסיגע פרייזען, נישט בערינגונגען.
קומט און בעשטעלט וועט איהר פון אייער געלד צופרידען זיין.
י. איזראעלאוויטש, ספארטק 26
בעצערמאנע: עס גייט נישט ווי א לער-ונגעל.

עונג שבת

פארגען שבת פ' שמות 3 נאכמיטאג קומט פאר אין לאקאל
 אין מזרח' אנהאלדא 14 דו וועט ערדנען

עונג שבת - פערזאמלונג

וויפן העלכער עס וועט רעדען דער בעוואוסטער מטיף ר' יוסף שמשון
 אפצוליינען און אנדערע.

עס איז שוין געווארנט געווארען דערפאר אז דער גרויסער אנוועזענדער
 זאלט נישט דאמיני פילע דעווענדערס זיין מיטן נעמען דער ערשטער שבת

עם איז נויטיג א מיינעל
אייז פראקטיק אין געזעלב ביי
פאראםאטל, 2-טע אלע 28.

אלער
שרט

הירזשנער - ארבייט

פערטיג איך אויס צו מעסיגע פרייען.
איך נעם אויך אן אלערערט מענער - הייזן
אויפצוצושטאנדיקן

אויפֿפֿאָרעוונג אוו התיארה.

איה פֿאָרער אויף דעם ה' שלמה שרינגבוים פון ניו-יאָרק, יעצט אין שטעטל
 שטאָט, דאס ער וואָל מיר אָנפֿאָנגן די 410 רובל אין גאָרד העלבע ער האָט גאָל מיר
 אָנגענומען אין יאהר 1911 בעת ס'זאָלן האָט איהם געשיקט צוזאָגן העקסלען און ער איז פֿאָר
 ען גאָרד אנטלעפֿען. דאס איז מיין לעצטע התיארה.

יעקב יצחק באָנהארט

שטיצט אמונוק פאבריקאציע!
טאישענטיכער
 פאבריקאציע
 איז טשענסטאָבאוּ
 איך מאַך בעקאנט די נעעהרמעס סוחרים וואס האלטען אין זייערע געשעפ-
 טען טשענסטיכער, דאס עס ווערען ביי מיר- פאבריצירט אלערארט
 טאישענטיכער פאר דאסען און העררען זעהר שעהן
 און עלעגאנט אויסגעפערטיגט און צו ביליגע פרייען.
 מיט אמונוק
M. Fajgenblat, Aleja 10

ה'שטל מאכער-קאאפּטראטיוו
אין טשענסאָאָו ספּאָרעק 19.
זיכערט פאר גרויס און קליין ווי שוין פאר זייער שווער-הינדער
זייערע אויסגעפערמיגט. די ערשטע איז רעיקט און גוט.
בעסטערונגען זייערע פונקטליך אויסגעפערמיגט.

**OSŁABIE NIE
BŁEDNICE
LECZY
HEMOGEN**
oryginalny tylko
z firmą
K L A W E

מור דייקען אויס דעם הערצל(כסען פונעם פיהל
אונזער פריינד אברהם פערערסטן און גע-
שויסטער זאליעבן שוים מילדזער
מושער
בנציון גליקסמאן, חיים מאביאש.

Górują
wśród

**KALOSZE
i ŚNIEGOWCE**

ŚWIATOWE MARKI

„PEPEGE”

Polski Przemysł Gumowy T.A. w Grudziądzu.

א דאנק דער קוויטטעניץ פון די דא-

אלע פראנץ האט זענען פערזינלעך
מיט די ראווענע בענק און ווערן מע-
סינגלעס דארפן בעהאנדעלט הערען
מיט דעם גרעסטען קרעפט, און מיט
אונגעהויערן ישוב הדעת, אז מ'זי-
נארק די ראווענע אויבערע פונאנטיג-
שטעלמען פלענען און אפהענגן און
א פערזען אדער, און האט האט אונז
געהויערן דער אויבערדערהאפטער צו-
ואסענסטאנד? חרער דאס וועלכע ארום-
רעסען זיך, ראווערען מיט די גאנצע
בענק צווישען דער קלענסטער מיני-
גער אפטייע, העלען שאפן קרעפ-
לעך פאר ויך און פאר'ן מענשעם קר-
ועל, און נישט רעכנען זיך לגמרי
מיט דעם אפיקעס, מיט דעם גענע-
סאנד הענען העלפן מען רעדט,
און הענען האט מען אונטערהאנדעלט,
זיין מער און העלען עס וואס אונז
שטעמען נישט זיין.

יא. ווי אז דאס צום בערווערען,
און צו אונזער גרויסער חרפה
הענען מיר שלען פרוים גיי יעדער
נעלענענאט אונזער אונטערהאפטער.
י. פ.

ר וואס.

נעמארען מיט 10 יאהר שחקרע תלומה.
 דן ספיקעטישע פרעסע איז מיט'ן אור-
 מיל גישט צופורדען.

[illegible]

גערומען — וואס זיין פארוואנדלונג

יוהנסען לעבען אין דער ציט
 דורך י. בערדנאָהן.
 שוין געהן פון אויסענהענגיג פערמאכט
 אָדער געזעסן אנהענגיג ביים פיש
 און געסט, דאס און געהען א הויכער
 און פֿעסט געוועזען מענטש, מיט א
 שרעקליך פנים, אויסגעזעהן חזן א
 העלער רויבער, האט האט אויף ירען
 אפגעשטען א שרעק, פאר אונז ארויס
 פארט און נעשטאנען א נרויפֿע פלאטש
 שטארקער געטרעטן, און ער האט אלע
 צעלע זיך אָנגעגעסען א גלעזל ארבע-
 געוועט, און דאבא אונטערדרינג נע-
 קיקט צו דער מיטע, אזוי חזן ער האלט
 צומיטען געגעזערט.
 די אייגענעסערן און צו איהם צו-
 געגאנגען און געוואנען:
 חזן לענג דובאר דעבענסט דא צו
 יצענען זיך ווער און דו שטרעסט אויף
 געווארען אַדער אַדער אַדער אַדער אַדער
 דעם שוין נישט קומען, העל ווערען
 דעסט און איצט און גע פאר שוין נע-
 שטאָסען.
 ער מוז קומען — האט דובאר גע-
 געפֿערט — און נישט העק און אַז זיין
 קאָפּ. אַדער גערעכט טעגליך, האט און
 האט דער אָנגענומען געגען דעם קלע-
 נעס וועג, די מוזט אונז איהם היטען חזן
 און איינ און קאפּ, הארט אונז נישט
 זעל און זיך נישט פערשטענען, און
 זעל און פאר אלעם געזעלעך, אַדער
 זי מוזט ווערען און פֿאָר איהם גער-
 נישט געהען
 לויט אַדער — האט פֿעגלען אונס-

צווייטען שטאנדיג פונעם קלענען און
אויסגעלען טעקען נישט האבענדיג
קען דעקונג און אין א ריזע אנדערע
פערברענגע האט איהר פערזענליכע
צווייגעצויגען.

— די הארשטער האנדלע-באנק
האט בעקומען פון ענגלאנד א מלוואה
פון 2 מיליאן פונט פאר דער פויליש-
ער לאנדווארשאפט. די פרוצים הע-
לען געבן אלס משכון זעכערע תב-
ואת.

— קען הארשאט אין לעצטענס נע-
קומען א גרופע גרויסע פוהרים פון
פערסיען, העלע העלען פאכען א
העקסערע קנה פון טעקסטיל - אויפ-
געטונגען אין לענד און אין ביזלעס.

— פאס-צעט העט אין גירוש פאר-
קומען א אויסשטעלונג פון ארץ-ישראל
פראדוקטען פון צוזאמענהאנג מיטן
20-יאהריגען ציביליזאציע פון תל-אביב.
— אין בערלין און אמסטר' - פאר-
ווייז פון פראם. רובנאזע פארשקומען
ס וועגן פון עקסעקוטיוו פון דער צי-
רימער קאנפערענץ צו בעשיצען די יו-
דישע פונדעוואלד-טעקסט, לעט טעקסט
האט געגעבען א בעריכט פון דער
טעמקעט פון טורינגען ביורע.

— דער אמפאל פון די יודען אין
דער פוילישער גומ-אינדוסטריע און א
גענוג פערטענדער. אויף 73 פראס.
אנגלענדורשע קאפיטאל זענען די יו-
דען פערטענדע מיט 57.90.

אונזער סימארבֿיטער האט געהאט

נומטענע זאמלער, די נאךערנישטע זאמלער
 קריסטענע מענטשן האט זאלטן ווי פער-
 נעמען מיט'ן זאמלער זאגן קליינע
 פומעס, האלטן פון דעם ענטשטאנדן
 א בערעטערע סומע פון דעם האפט
 פאר אומ שטערט פון מענטשטאמא.
 דער גאנצער פעהלער בעשטעהט
 פון דעם, האט פון קענען נישט גע-
 קומען די מענטשן האט זאלטן פאנע-
 רען זאגן א קליינע ציט פאר דעם
 העק, אין דעם פאר שטערענדיגע
 מענטשן האט האבען ווי נעמעלט
 צו דער שטערט וועגן ביי ווער בעס-
 טען אילען נישט אומשטאנד פלעס
 אלען שטערענדיגע.
 פאנער איך העל ווי נישט פאנער-
 לען — קערקערט דיר היימזון —
 אין דער קורצער צייט האט איך העל
 נאך פערשטעלען און מענטשטאמא
 העל און פאנערען אלע מענטשען
 מיטלען שטערענדיגען אין דער ש-
 בייט האט מער מענטשן פון די ציי-
 נעסטישע רחמן אין בעלל נעמענעלע
 יודען, פון איך ביי זיכער אז מענ-
 סטאמאדע העט אויך אין דער שטער-
 נער קריסטערע טענע פערנעמען דעם
 נאךערנישטע און פאנערען פלעס.
 איינס דא נעמען די פלעס בלוט.
 און פון העל העסטו דאס פאנערען
 העסטו דאס יונגעל דערנאךענען —
 האט פאנערען נעמען.
 האט איך העל היינעמען א קריסט-
 ליד קינדע איך העל זען א פערדער
 פון אז שטען יונגעלע
 האט דען
 איך אז איינען איינערען, דאס
 יונגעל העסטו האלטען זאגן דעם
 יודישען יום-טוב, און איך העל איינען
 נעמען א פלעס בלוט פון א גענו-
 מיט העלבען ער העט קענען אויס-
 פאנערען זען נאכט זאגן די יודען
 האט האבען איהם פערשטויפען פון
 ווי זינט זי וועגן פאנערען אז ער
 פערנעמען ווי מוט געבט, און
 חיל איהם פאנער נישט נעמען זען
 שטענען און רעכע בליט, און דאס יונ-
 געל האט ער געלאפט פון זען פאנערען
 הייט, ברו אויף איהם ארויפזעלענען
 דעם גאנצען בליט, און נאך דעם
 העל איך דעם קריסטלעכע יונגעל צו-
 ריט פאנערען זען פאנער.
 העסט דאס אז די העסט פון אי-
 צוויק נעמען נעלד און די העסט איהם
 מיט פאנערען א זעהר שטען שט-
 קעל פאנערען דא דאס, רובאר.
 יא אזוי איז דאס, פאנער די פומ-
 פער זאמלער נעמען א פלעס בלוט
 פון רעכע פריש נאךערנישטע נעמען, חיל
 איינע קען באלד פאנערען.
 פאנערען און אהעק פאנערען די פלעס
 בלוט, און באלד פאנערען נאךערנישטע
 שטערענדיגען פאנער.
 דאס איז ער, האט רובאר נעמען,
 און פאנערען פאנערען די פאנער.
 (פאנער, קומט).

די וויכטיגע געשענהעניש
אין אונזער אויפֿבוי - אַרבעיט אין ארץ - ישראל.
(פון קריקעט ישראל.)

דורך פלע טעכטענער אין ארץ ישראל
הערט די קרעכענען פון פארן-הויפט
בעראכט אלס די צווייטע הויפט
דעגנערענע פון דער יידישער נאצי-
גאלער בערען-פאליציי אין ארץ ישראל
נאך דער קניא פון עמק - יורעל און
יאהר 1920.

עס פערשטעקט וויד, אז אין ציון-
מערהאנג, מיט דער רטווינער נאָכער
קניח האט דער ווירטשער געציאָנשט-
פֿאַר געטונסן אויף וויד אַ נאָכער-
פֿאַרציאָנשטעלע פֿאַרציאָנשטונג, העלפֿע
העט מווען גערעכט הערען דורך דעם
נאָכערן געציאָנשטעלען יורענטום און
דורך אלע פֿאַרנאָר און דער רטווינער
פֿאַרפֿאַרשטער ווירטשער פֿאַרשטע - אַז-
פֿאַרפֿאַרשטער.

די ארגומט לסובת דעם קרן קימת
העם איצט טווען פערשטארקט הערען
און פערטעלעכט הערען זיין מלך
לענדער פון דער העלט, כדי צומעג-
ליכען דעם דורעקסטייוו פון נאציס-
נאטל-פאנדר אין ירושלים און דער ציט
צו דעקען די נעדר-התחייבות, העל-
בע צו האט אויף זיך גענומען צוליב
דער קנייה פון מארק הייפה.
אויך און פוילען, האט עס אים העג-
טיגעס יאחר פרעקלעטורא נעהארען
פ 150 טויענד דאלער קאמפאן מארן
יירושען נעציאנאל - פאנדר העם יעצט
טווען בערעכענער פערשטארקט הערען
און טרעבט מארן קרן קימת און עס
העלען טווען פערנעמערט הערען זי-
נע הנסות.

עס איז קיין ספק נישט, אז דאס
פוילישע יודענטום העט שמעקן אויף
דער הויך פון זיין אויסגאנג און העט
זינען פלוצלעך פאר'ן ירושקן גאנצ-
טל-פאגד ערמילען.

ZEGAREK

איהר געזאגט זיין דער רעכטער 48-
 צינג און דער הינד, און ון האט נאך
 ארגענצערשטען צו מיר.
 נו, מינסט איהר אז מ'קעסט מיך
 הענגט געזונד אומלעז מעשיות, און
 דאריבער זען איך אפך זענען ליגען
 יודען אז די אלע האט האבען אויס-
 געקלערט די גרויסע תעוררן מיט די
 מערסטע שטעקען און הונדערטער לט-
 קעטערען העלען פון ניהאט נישט
 ארייפוקמען, הארונט איהר זעהט דאך
 שוין האט זיין דעם שטאט ארויס, און
 מ'פאנט קען ת"י שמועט הערען זיין
 קענקונג פאר נארגענישט מיט הינדער-
 נישט.

הארום לשפיר ויך נישט נארען.
האט דען דער רבנו של עולם העניג
דערד צו העם סאקי בוינען שולעכע
גרויפער און הויפער חסידען, העם העלם
דען אונז נעשטערט און שטענעכטאפאל.
העלם ויך נעצוינען נאך א פאר סתל
אין די ערשטע אלעס א פאר היקערס,
גפארט איצט צו פיר העלען אי"ה אה-
בען אייטשנעפאל, אין פון העם קענען
פאר עטליכע גרעסען שטערען און
שטערען, נאך האט דען די העלם איז
שווערע, און זיכער שווערע שווען פיר
לערנען.

און דריבער חיל איך מאכט פער-
שטענדיג קינדער אין קינדס-קינדער.
ווי וועלן זיי אומקומען אונזערע פא-
מיליעס נאר ווען קיין גרויסע פאמיליעס
וועלן נישט אומקומען וועלן ווי גרויסע
פאמיליעס.

2.00

8 וְעַתָּה חִיכְמוּנֶךָ נִסְטָחָה עֵינֹשׁ הָאֵ-
 בֶּן מִיר לְעִמְקָנָם צוּ פֶּרֶצְפֶּנְצֶנְץ
 אִין מֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל. לְפִרְעֵר מִיר דִּן דִּין-
 נֶךְ נִסְטָחָה עֵינֹשׁ דִּירְבֵּנְצֶנְאָנְנֶנְץ כְּמַעַס
 טוֹנְצֶקְאָנְט דִּירְךְ דֶּר יוֹרִישְׁעֵר עֶפְעֵט
 לִיכְבֵּט מִן פִּילֵלֶן.
 אונזער אויפֿגעבן ארבעט און ארץ-
 האט דערנרעכט א ערשטלעך און חים-
 פֿאַרשער בערעטונג. א ערשטלעך, העל-
 כּער האט א אונגעקײער גרויסען עקט-
 נאָמינען און אונד פֿאַלמישען הערט.
 דער פֿאַרן - חֵפֶז, דער גרויסער
 שטח פֿאַרן צווישען חֵפֶז און עֵלֶן
 מִן אַיפֿערנאָננֶנְץ און דִן הענד פֿון
 דעם יוֹרִישְׁעֵר גאַנצטאַל פֿאַרן, און
 קאַהרען דאס אַיפֿענעטום פֿון יוֹרִישְׁעֵר
 פֿאַרן.

כרי חן נחמיון שבזשואען
גרויסע גערמאנע פון דער רעגירונג
נעמעטער קניח פונעם קרן קימת פון
סען נעמען אין אכט, אז חילת און
האן שום סעק דא צוקומענס - שטערט
פון ארץ-ישראל. א דענק דער ענט-
שטעוונג פון דעם העלען און דעם
פאקט, האט חילת און דער צענטער-
לער בונט, האט עס קרעצען יוד דא
באהן-ליניעס אין ארץ-ישראל און פון
נעמען נעמען בורח — און חילת
בערעמען צו זיין דער אונטערשטער
צענטער מאדן האנדעל און פאר דער
אינדוסטריע נישט נאך פון ארץ-ישראל
נאר אויך פון אלע שכנות'דיגע לענד-
ער. דער פאקט - חילת בארען און
דער געביט, האט אין זיין ריכטונג
דעם פונען נעמען דער נאטירליכער
האקס פון דער שטערט חילת. אויף
זיין אופן און דעם קרן קימת נעלונ-
נען צו בעקעמען אין זינע הענד א
גרויסע בארען רעזערוו פאר דער
ענטשטענדער גרויס-חילת, האט עס
האט געפאלט און תל-אביב און פאר
האט ס'האבען אזוי פילער בעזעהלט
אין דא יארען און דער שטערקער
ענטפאלונג פון תל-אביב.

עס איז נישט דא דער קער
אפצושטעלען אויף אלע מעלות פון
ער האנדער קעמער קניה פון קרו-
קופת. עס איז נענט צו בעצבענע, אז
מאנען האט האלסטען אויך מנטענע-
לען אז נישט בלויז דא אינדוסטריע-
צייגען האט ליגען פון יודישע הענד
ואלען וך קענען דערהאלטען צו זי-
ערע ענטשטענע-מעגליכקעטען, נאר אויך
דער יודישער קלימאטנדרלעך פון מארק-
שטעטער וואלען וך קענען זי עס פון
דערהאלטען במח לצענען.

דערפֿירערען, און רחמנא וצלינו, כ'חול
דעם נאָרטישט אָנפֿער'ן מוול ברענגען
האט ס'קען אלס פאסירען צוליצע די
דאָזיגע מצות'ן.

נעכסטען ווײַז איך פֿור פֿעס מיטאָן
אין חער חן ס'ען קלונגט בע דער
פֿיער און פֿען חלב האט און נאָר
נעמען אין דער קאָד, עפענט
אויף און עפֿ קיטט אַרפֿן א יודענע
אין פֿרעמט פֿוט א חויכען ירמון: האָט
אין אַזער פֿאָר

מן שריו וקצניהם או דו יורענע
 איז עפֿש צושטארק אויסגעשטעלט
 זי האט אפגעטליך הילפֿן זי פֿון פֿון
 פֿאָרן זי העלפֿן שוין געהאטער הערפֿן
 — געטעקט דו יורענע מיט גאָר
 בעהר כּעס — האט איז ער דאס דער
 קארטאגונק, דאָס פֿיך צו צו אונס
 אונד העל אונס די אינגען אויספֿרש-
 פֿען. מן שלעס הערש שוין אין כּעס
 און תּויבט אָן די יורענע צו ווירלפֿן.
 געגענדיג אָן דאס און פֿאָר א פֿשו-
 גענע און פֿאָר א פֿאָר געקומען צו
 כּעס גרויסע זאכען. הען נישט דאס
 האט אונד שטעל ניד אונד און געה
 אונד און קארטאגונק, און הען די יו-
 דענע, האט האט פֿיך גאָר געקענט

האם מיד דערהווען. און האט מער-
געטאמאנען עס איך האבן דעם. און וי-
לענער נישט! נעמלעך אין הלכות
אזוי נרום קענען, און מיט טרע-
טן אין די אויגען שטענדיגען אי-
בערעוועקען. מיר מיט מין פרוי און
ווי האט זיך מירע געזען. ווי האט זיך
געקענט צו דעם און דעם. האט מען

העם אין דער צוקונפט ווען ע געזינעט
קעגנאמיטעל בעזום פאר איהרע פוס-
גלויבער.
לעצטענס איז אויך צולויפט דיניורה
פון טעכטניווערן די בעקערעצן, האט
זיך געמאלען א קאמפערטורע בע-
קערע.

די גירה הענען מעכאניזשן די
 בעקערען, האט געפרעסן די יידן.
 עס בעקער די א דונער, ים וועגן
 פשוט פערזענלעך געהערן, נישט
 האטענדיג האט צו טהען, האבן זי
 האבען בעקעסן א קורצען מערשן,
 און נאך מערשן וועגן די בעקער-
 ען בעשטימט געהערן צו פערמאכען
 די בעקער האבען דאס אפילו נישט
 געקענט ענהייבן טראכטן הענען.
 מאכען זיך בעקערען, איז דאן גע-
 בויען געהערן דער געדאנק צו שט-
 פען א געזונטהייט בעקערען.

רעלעגאנציעס וועגן נאכטאריען צום
היינטיגן טאג און האבען נאכעמל'ס א
סען וועל דו גיירא וויסנאמאטען וויא
א חורש צום, דערמאל האבען די גע-
קער ווי פערמאנינט און האבען גע-
שאפען א קאמפערמאט, פערמאנענצ
דאנערשטאג און נאכדעם דער לעצטער
טערמין, און צו די רוכטיגע צום ו-
גען די בעקערען מאקי געמאכט
געמאכט.

בטור איז א רעקאנטעציע געשאטרען
צום איינפירן, העלבע האבען איהם
אָרגאַניזאַציע אַ קאַס פֿין אַ פּאַס
האט זי האבען געקויפט אַ אַרײַן קאַס.
שטוישן נאך 25 טאגער וואָ-
סעס פֿאַר אױפֿצושטעלן אַ שוואַרצער
רױנג טעפּטשען בקערער.

דער הונדעקארט האט געטון גוט
געגעבן א פערטרינג צום הונדעק
סטערסטא, אז מען זאל צוריק קע-
נען די פערטרינג'ס געקענען מיט
געבן אז דאס קענטען אפילו זאל
מען אנהויבען צו בויען.

רעזרבל נעהערען צום קאמפער-
סיה 15 מיטגלידער. העלפער קייטען
וועט פאען האט בעסערעס 2 מיינער
וואסעס א פא. בארעמערסטעס אז
אז 5 טון די בעקערס האבען אפול
נינט בעקערס אויסקייטען א פארמל
פאר 500 זל. נאך דאס ערער
האבען זיי דאך נענטעס באהאלטן.

אם אוי שטען ויך אינעוואנעם קא-
קראטאוו, אלקאטאס צי עס קומט צוליב
אקטעקעניש אדער לאזן ברירה'דיג.
ביי דער געלענעוואט האלט געזען
דאס אנווארענען דו טאטענענענעס
קריזען היי עס האלט עפ'ס טוט פרא-
קטורטע אינוויי-טעלע קאאפארא-

[illegible][illegible]

די ספרקסער זון די נעסעקענישטן
האבען צונעיהערט אז ערשייענע
צייטונגס זון דער אינרוסמיי, האט
געזען נעמען צוהערמען צו איינעלע
יחורים, ואל יד קנעצטווערן אין ט
געמינטאמען קאלעקטאמען בעהענונג,
און די אוי נערשענע קעסערטאמע-
הען.

אין חיל איצט נישט דרען העגן
 מ'האט פון דער קאמפארטיז אין איהר
 אונטערמילבען זיין, אין חיל נאר קעמ-
 שטעלען, אז דער נאנטע העגן קא-
 קאמפארטיזען הערט האט אמאל אדע
 קעגער רעפער אין די קאמפארטיזען
 קעמפן אן א מאפע-לאקאטער.
 ווי אין חשב פריהער נאנטע חיל
 איז נישט קעגנארטען די נאנטע דער-
 און, אין חיל נאר קעגנארטען די
 קאמפארטיזען, האט ענימפארטען זיין
 צו אונז, אין אדער די העלפע האלפע
 און אין זיין.

קודם 95 דער היטעלמאכער קאָפּ-
פּערמאנענט, די לענגע ווערע אויפגע-
שטאמט אום פּינעלערנע, די קאָנפּירע-
און נעמען ווערע נאָר, א היטעלמא-
כער, א פּרעסער, האָט האָט נעמענע
שטייט מיט אַרבעט צו נעמען, האָט נעמע-
און נעמען נעמען נעמען ארויסברענגען
אויפּ פּינע, די שטייערען נעמען-
הען גרויס, און אויפּען די היטעלמא-
כער נעמען פּערמאנענט מיט א קאָפּ-
פּערמאנענט נעמען די פּערמאנענט נעמען-
העלמאכער.

מען קען נישט וועגן אז וועט מען
 היינט נאכגענומען געשעסען, מער
 דער וועגן וועל לעמען טרענען
 לען און די מיטגלידער פערנען
 באשט אויף א געשענען היינט, ווע
 האבען נאך שטענען מער פערשידענע
 צדדים האט וועלען ווע נישט אנערקע-
 נען, מער עס איז דא צו האטען א
 וועלען אלע באשולען בעזונדער
 און וועלען ווע ווערען דערגרעכען.

[illegible]

דער קאָפּעראַטיוו איז אַ מאַדערן
אין גרויסען פּערנעם, צום העכשטיגן
שטאָן פערט אונזער-לעבן אויפ'ן סקאַל
האט הייבט זיך אַן אין פערק, אין
אויך דער קאָפּעראַטיוו נאָמט צו צו
לעבן אַ פּעכטיגן אָרגאַניזאַציע, האט

[illegible]

אָנשטעלען צו פֿאַרלאַנגען אַ קאָנטראָל
דאָס איבער די ביכער אין פֿאַרן, צו
דעם צוועק איז דער שטראַסנרירער
דירעקטאָר געפֿאָרען קיין פֿאַרן, ווען
האַט איהם דערשט נישט צוגעלאָסן
צו די ביכער האָט ער געפֿערטעט
צו געשטעלען דער טאָבלע, דאָס האָבען
די ח'ה נאָרעפֿל און ח'ל איהם אַלץ
געוויזען, וואָס האָט וויל שרייבער
פֿון די ביכער, האָבען זי שוין געהאַט
דעציזיעס פֿון העכער 12 מיליאָן
דאָס, נאָר אין דעם לעצטע האָבען
אויס ווען געלאָנגען דעם דעציזיעס קלע
דער צו טאָבלע פֿון דאָס און אַ האָל-
צען מיליאָן פֿאַרן, זי האָבען איהם
געוויכערט, און אויך די סומע העלען
פֿון איהן דער נאָהמסטער ציט דעקען.
דער דירעקטאָר איז שטענדיגעפֿאָרען
און נאָך אַ געראַטונג מיט'ן הייז-די-
רעקטאָר און די איבריגע אָנגעשטעל-
טע האָט האָבען געהאַט דאָס זייערע
געוויכערטע קלערער איז געשלאָסען
געפֿאָרען זי צו געבן אַ טערמין פֿון
15 טאָג צו צושטעלען די פֿעללענדע סו-
אָל.

נאדעמאל און חתל האבען שטענעקען
 דעם טעג פוסלען. שבער בוי פאיו זי
 עלונגען צווייטצושטעלען די פעהלע-
 יק פוסע מיט העמערדיגע בערוען.
 צענוטקעסעס האט זיך דן פרעסע הע-
 גען דעם דעהאומס און מען האט
 געזען יונגעלעך ארעסטירט און אי-
 צערגעבען אין רשיה פון אויסשטער-
 שונגס-ריכטער.
 טוה האבען געקעניגט זייער קט-
 יויערע צעה פעהיגע יודישע יונגעלעך,
 זעכטען די נעמעס פראנצויזישע מי-
 נסטריסען צעהאונדערצען פער זייער
 געמיינע פונעם געטא און געניטלע
 אונטערשטעלען בעהמועדני און די לעצטע
 גאר הרשים צו דעקען קנאפ צעהן
 מיליאן פראנק. האט האבען זי נע-
 געהלט, דאס אינגערעשטעסטע איז
 דעם האט אין דער גאנצער פראנצויז-
 שער פרעסע העט איהר נישט הערען
 אונטערהערעניש דער אנהיימעס אויף
 זייען. כמעט אלע דעם שטערעס
 געזען יודען דן היימיש-פערזענען.
 דאס קען נאר פאסירען אין פראנק-
 רייך.

 מ'ן מסך מ'ן 40 יאחר אויספרייטער
 גום הייסקנדער פרימראם.
 אויסגעצייכענטער פערדימאנגס
 מיטער מ'ן די אטמונגס-ארגאנקע.
 בלעכענעם; סאמער בלוס מ'ן אטעמיס.
 די אהע'ן נאך מ'ן די שוץ - שריקע
„3 JODŁY”
 צו בעקומען מ'ן אלע אהע'ן מ'ן
 דערס וואס מ'ן וועט ארעלעמען.
 Przedstaw.: H. Norymberski
 Częstochowa, Aleja 38.

אדעי מרעפס צו מיר.

(מאָנאַלאָג פֿון אַ יוד, וואס וואוינט אין אַ גרויס הייז).

העם וזל איך איך זאָנען רבוּת,
וויך העלט נישט געהיטען שטן ער-ג-
שטען שונא, צו האַנינען אין א גרויס
הויז, מיט עמליכע שטאָקען און א
ענגע לעקאטערע, האָרעם וועט אויך
אמא ווי אריינגעצויגען אין שטין געפֿער
וירט ארמז, און גיין געהארען א לע-
אסטער פֿון א גרויס הויז גיין איך, לא
לייבט שוין באַלד שטונע, העט איינער
אין שטענען אז אויך גיין נישט גע-
אוינט דאס גערישט אין דעם שטעל
אין גרויסען הויז, האט איהר א גרוי-
ען שעות, דאס וועט איהר שרפ
אין געדו ווער העניג, איך געה שר-
ען שטען שרונט אין זעלען ווי דו
געוואוינער פֿונ'ם גרויסען הויז שחוק
דאס זען חילען, פֿערקעהרט פֿאָרן נאָך
זעהאנען א גרויסע מעלד מיט דעם
איינער העכסט נישט פֿון צו-
ען, און פֿאָרער קוקט נישט דעם
העכטען אין דער שטעל ארמז, אזוי
זען עס פֿיהרט ווי אין דו קלענע חפֿי-
עך מיט געזעהלעט לעקאטערען,
נאָך אויב פֿאָרן נישט נישט אז דאס
נישט אלע שטונט קלינגט מען גען דער
ווער פֿון שטין האַנינגען, און מען
דערקנט ווי האט דער פֿערד יענער
ענגער האַנינג, און ען אויף צו לעס-
נישט קומט שטענדיג אויס און הען מען
זעט איהנעם האט האַנינג אין פֿערט
דער אין ערשטען הויף, קומט לעסען
וועט וועלן גען שר דאס איך האַני-
נגען

פּרל. א. ליבערמאַן און דער קרע-
ציע פון מאַדערן לוריע און נעמען
צולינגען. פּרל. ליבערמאַן מיט איהר
העצער האַלסונג אויף דער ביהנע הוי-
וויץ אַ דאנק איהר אויסגעציעלעמער
ייִסוף. האָט נעמטש אַ גומען רוש.
זעהר געלונגען האָבען אויסגעיהרש
ציער רעלען: פּר. ורדית אלס חיה-
ר-מערקייִפּירן. וו האָט געשולט
וויסעציענעט, אונגעציענענד און
פּערדע חנען איהרע אמת'ע ציענע-
ע צעיהנעמען: פּרל. י. גלומע-
רהן ציט אלס אַלומעקע, וו האָט מיט
איהר קרעמען אומפּרומע בעהינדען,
ווי פּרונעט מאַנעטן ה' האָט אַלס חיה-
ר-מערקייִפּירן האָט געשולט
וויסעציענעט און נעמען און

